

Янушевич І.А.
*кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії та методології науки
Одеського національного політехнічного університету*

ГЛОБАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ТА ПРОБЛЕМИ ПОБУДОВИ ДЕРЖАВНОСТІ В УКРАЇНІ

Зараз на Україні надзвичайно актуально стоїть завдання збереження єдиної держави і розробка в зв'язку з цим єдиної національної стратегії. В нових геополітичних умовах, що характеризуються реальними процесами зміни світоустрою, для сучасної політології і політичної практики особливо актуальним стає вивчення проблем національної і регіональної безпеки в їх нерозривному зв'язку з питаннями політичної стратегії українського суспільства. Становлення політики безпеки України як довготривалої програми забезпечення державно-національних інтересів зв'язано з реалізацією стратегічних національних пріоритетів збереження територіальної цілісності і суверенітету держави.

В умовах нових викликів, зовнішніх і внутрішніх загроз для політичної стабільності українського суспільства видається необхідним вивчення політичних взаємодій різних акторів політичного процесу, що по-різному трактують загрози безпеки і механізми її забезпечення. Ця діяльність позначається на виробленні національної стратегії України в умовах соціального простору, що трансформується.

Політичні національні стратегії можуть бути ідентифіковані залежно від специфічного типу пізнавальних стратегій, або, інакше кажучи, певних методологічних орієнтацій. Проблема полягає в тому, що відповідна політична технологія повинна відповідати прийнятій методології, а це вже сама по собі серйозна трудність. Як тільки ми починаємо обговорювати проблему методу, ми виходимо на більш ширші філософські питання.

Яке пояснення політичних феноменів може бути визнано адекватним і на якій підставі? Чи являється відсутність у конкретної науки (зокрема, політології) власного специфічного методу причиною її неспроможності як науки? Чи так вже важливо, звідки був запозичений метод? Важливо, щоб він давав результат. Тим більше, що для політики, якщо прийняти принцип «методологічного індивідуалізму», вимога наявності свого власного специфічного методу взагалі втрачає сенс.

Зважаючи на ці міркування, взагалі можливо виділити три наукові шляхи розробки політичної національної стратегії: індуктивний, гіпотетико-дедуктивний і синтетичний.

Індуктивний спосіб, який є стихійно-традиційним, припускає поетапне накопичення емпіричного матеріалу, подальше узагальнення даних, вироблення специфічних методів дослідження, встановлення законів або закономірностей на досліджуваному об'єкті, верифікацію і фальсифікацію тверджень. Саме по цьому шляху колись пішли майже усі науки: і природні, і гуманітарні і соціальні дисципліни, включаючи політологію [1; с. 177-178]. Але якщо природознавство на цьому шляху досягло значних успіхів, то як політична стратегія цей шлях не дав відчутних результатів. Політичні науки, майже позбавлені експерименту і кількісних засобів підтвердження і спростування її концепцій, поки не дали теоретичного знання, яке б відповідало необхідним ознакам, що пред'являються до всякої стандартної наукової теорії. Можливо, таке знання може з'явитися і в результаті розвитку індуктивного напрямку, коли історія багаторазово випробує різні політичні форми і інститути, але перспективи туманні, тоді як потреба в національній стратегії відчувається вже зараз. Тим більше, що емпіричний матеріал політичних наук швидко розростається і його, так або інакше, потрібно якось теоретично осмислювати і організовувати. Поки ця організація не буде здійснена, і політології як науки (у строгому значенні слова) не буде.

Ще один з можливих шляхів - гіпотетико-дедуктивний - припускає висунення гіпотези, яка імовірно пояснює певний круг явищ, і подальшу емпіричну перевірку наслідків з прийнятої гіпотези. Цей спосіб міркування і дії, здавалося б, має місце в політології. Чого варта одна тільки марксистська гіпотеза перевлаштування громадського життя на теоретичних началах. Проте ціна, яку доводиться платити за експеримент на людях, на жаль, занадто висока.

Третій шлях - це шлях синтетичний - характерний для більш менш розвинених (у емпіричному відношенні) областей знання, для тих предметних областей, де гостро відчувається потреба в науковій теорії, яка вирішує хоч би деякі їх проблеми. Тоді можна «зрізувати» шлях, можна відмовитися від тривалого і трудомісткого процесу поступового накопичення і узагальнення знань, а використати таку сталу національну стратегію, яку було відносно пропрацьовано. Цей спосіб побудови теорії знайшов своє застосування в гносеології і дав значні результати [2].

Приміром, Україна могла б скористатися моделлю побудови національної держави, яка успішно використовується в Ізраїлі. Сама ця держава створювалася як символ відродження і об'єднання єврейської нації. Основою державної

ідеології Ізраїлю є принципи національного відродження і розвитку суспільства, а державноутворююча (титульна) нація контролює усі сфери суспільно-політичного життя країни - уряд, банки і фінанси, великий і середній бізнес, ЗМІ і т. п.

Подібну картину можна спостерігати і у багатьох інших країнах світу, побудованих за принципом Національної держави. Окрім Ізраїлю тут в якості наочних прикладів можна привести такі країни як Китай і Іран - ці держави також рухаються по своєму суто національному культурно- історичному шляху розвитку. З упевненістю можна назвати національними державами і деякі колишні республіки Радянського Союзу - наприклад, Білорусію, Казахстан або Туркменістан. У усіх цих державах на першому місці знаходяться саме національні цінності і інтереси, і лише потім вже цінності, приміром, ліберально-демократичні, комуністичні або якісь ще.

Варто відмітити, що для національних держав взагалі властиво мати досить низький рівень злочинності і насильства в суспільстві в порівнянні з державами, де панує ліберальна ідеологія. Національна держава дозволяє корінному етносу жити у своєму традиційному культурному середовищі і успішно зберігати свою ідентичність (у відмінності, скажімо, від держави ліберальної, в якій часто-густо ліберальною пропагандою ведеться цілеспрямоване руйнування національних коренів і релігійних основ суспільства). Тому варто замислитися, чому багато народів, пішли шляхом побудови своєї Національної держави, а не стали створювати, скажімо, класичну ліберальну державу, за типом сучасної Франції або Англії.

Література

1. Цофнас А. Ю. Теория систем и теория познания / Цофнас А. Ю - Одесса: АстроПринт, 1999. - 308 с.
2. Уёмов А. И. Системный подход и общая теория систем / Уёмов А. И. - М.: Мысль, 1978. - 272 с.